

Бал ара шаруашылығы туралы

Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 12 наурыздағы N 303 Заңы.

Бал ара шаруашылығы туралы

МАЗМҰНЫ

Осы Заң бал ара шаруашылығы өнімін өндіру, бал араны қорғау, пайдалану және молықтыру, оларды ауылшаруашылық дақылдарын және барлық тозаңданылатын флораны тозаңданыту үшін тиімді пайдалану, ара шаруашылығының, сондай-ақ өсімдік шаруашылығының өнімділігін арттыру үшін жағдай жасау, бал ара шаруашылығымен айналысатын жеке және занды тұлғалардың құқықтары мен мұдделерін сақтау кепілдіктерін қамтамасыз ету саласындағы қатынастарды реттейді.

1-тaraу. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-бап. Осы Занда пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Занда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

- 1) аналық бал ара – бал ара ұясының молықтырылуын қамтамасыз ететін ұрғашы бал ара;
- 2) алып тасталды - КР 27.11.2015 № 424-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі;
- 3) асыл тұқымды бал ара ұясы – өзінің тұқымдық белгілерін үрпағына тұрақты түрде беретін таза тұқымды, жоғары сыйыпты бал араларының өнімділігі жоғары ұясы;
- 4) бал араның бал ұясы – бал араның бал ұясын ұстауға арналған құрылыш;
- 5) бал арасын қорғау құралдары – бал ара шаруашылығында пайдаланылатын иммундық-биологиялық, биологиялық, өсімдіктен алынатын, химиялық, химиялық-фармацевтикалық және басқа да ветеринариялық препараттар;
- 6) балауыз тетік – бал ара ұяларының негіздері бедерленген тиісті өлшемдегі жасанды түрде дайындалған жұқа балауыз жапырақтары;
- 7) бал ара тұқымдары – адамның белгілі бір шаруашылық және табиғи жағдайлардағы шығармашылық қызметінің ықпалымен қалыптасқан, "өзінде" өсіру үшін саны жағынан жеткілікті және шаруашылық әрі асыл тұқымды құндылығы бар жалпы текстес бал ара ұяларының тұтас тобы;
- 8) бал ара ұяларының зиянкестері – бал араларын жеу мақсаты үшін өлтіретін немесе балды ұрлау және (немесе) бүлдіру арқылы бал ара ұясына зиян келтіретін жануарлардың, құстар мен жәндіктердің жекелеген түрлері;

9) бал ара ұяларын тасымалдау (көшіру) – бал ара ұяларын бал жинауға және энтомофильді өсімдіктерді тозандандыруға шығару;

10) бал ара ұясы – бал ара ұясында немесе үйшігінде тұратын жұмыскер бал аралардан, ерек бал аралардан және аналық бал арадан тұратын тұтас биологиялық бірлік;

11) бал ара шаруашылығы – жұмыс істеу негізі энтомофильді өсімдіктерді тозандандыру мен олардың өнімділігін арттыру үшін бал араны өсіру, ұстай және пайдалану, бал ара шаруашылығы өнімдерін алу болып табылатын ауылшаруашылығы өндірісінің саласы;

12) бал ара шаруашылығы өнімдері – бал араның жинаушылық және физиологиялық қасиеттері арқасында алынған өнімдер (бал, балауыз, бал ара тозаңы, балтозаң, желімтік, бал ара сүті, бал ара уы, ерек бал араның гомогенаты), сондай-ақ бал араның өзі;

13) бал ара шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган – бал ара шаруашылығы саласындағы басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

14) көшпелі омарта – орнын ауыстырып тұру арқылы бал жинау көздерінде немесе энтомофильді өсімдіктер алабында орналасатын омарта;

15) омарта – бал арасымен қоса белгілі бір жерде орналастырылған бал ара ұялары және бал ара шаруашылығымен айналысуға қажетті мүлік;

16) тұрақты омарта – бір жыл бойы тұрақты жерде орналастырылған омарта;

17) энтомофильді өсімдіктер – жәндіктер тозандандыратын өсімдіктер.

Ескерту. 1-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен; өзгеріс енгізілді - ҚР 27.11.2015 № 424-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2-бап. Қазақстан Республикасының бал ара шаруашылығы туралы зандар

1. Қазақстан Республикасының бал ара шаруашылығы туралы зандары Қазақстан Республикасының Конституациясына негізделеді және осы Заң мен Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шартта осы Занда көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

2-тарау. БАЛ АРА ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТТІ ЖҰЗЕГЕ АСЫРУ

3-бап. Бал ара шаруашылығымен айналысу құқығы

1. Жеке және занды тұлғалардың бал ара шаруашылығымен айналысуға құқығы бар

2. Бал ара шаруашылығымен айналысу үшін мемлекеттік органның қандай да бір рұқсатын алу талап етілмейді.

4-бап. Омарталарды орналастыру үшін жер участекелерін беру тәртібі

1. Омарталарды орналастыру үшін жеке және занды тұлғаларға Қазақстан Республикасының жер зандарында белгіленген тәртіп пен жағдайларда жер участекелері беріледі.

2. Орман қорының жеріне омарталар орналастыру орман ортасына зиян келтірілмей , Қазақстан Республикасының орман зандарында белгіленген тәртіп пен жағдайларда жүзеге асырылуға тиіс.

3. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерінде омарталарды орналастыру Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы зандарына сәйкес жүзеге асырылады.

5-бап. Омартаны құру және жерді пайдалану

1. Бал ара шаруашылығымен айналысу үшін жеке немесе занды тұлға бал ара ұяларын омартада, оның қосалқы үй-жайы мен құралдары болады және өзінің пайдалануындағы жер участесінде орналастырылады. Бал ара шаруашылығымен айналысатын жеке немесе занды тұлға жер туралы зандарға сәйкес жер участесінің меншік иелерімен және жерді пайдаланушылармен келісе отырып, басқа жер участесін пайдалана алады.

2. Жеке және занды тұлғалар күтіп ұстай алатын бал ара ұяларының санына шек койылмайды.

3. Омарталарда асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган бекіткен бал араларының Қазақстан Республикасында тұқымдық аудандастыру жоспарына сәйкес белгілі бір жерде аудандастырылған тұқымдардың бал аралары ғана ұсталуға тиіс.

6-бап. Омарталарды орналастыру

1. Жеке және занды тұлғалар омарталарды адамдардың қауіпсіздігі қамтамасыз етілетін орындарда орналастырады. Омарталарды қауіпсіз орналастыруды реттеу тәртібін аудандық (қалалық) атқарушы органдар белгілейді.

2. Көшпелі омарталар бір-бірінен кем дегенде бір жарым километр және тұрақты омарталардан үш километр қашықтықта бал жинау көздерінің жанында орналастыруға тиіс. Тұрақты және көшпелі омарталарды бал аралардың басқа бұрын орналастырылған омартадан бал жинау көздеріне қарай ұшатын жолына орналастыруға жол берілмейді.

Ескеरту. 6-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 Заңымен (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі).

7-бап. Бал ара шаруашылығымен айналысатын жеке және занды тұлғаларға салық салу

1. Бал ара шаруашылығымен айналысатын жеке және занды тұлғаларға салық салу Қазақстан Республикасының салық зандарына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының салық зандарында белгіленбеген салықтар мен басқа да төлемдерді енгізуге және жинауға тыйым салынады.

3-тaraу. БАЛ АРАЛАРДЫ ҚОРҒАУ

8-бап. Бал араларды қорғау және молықтыру

Бал араларын қорғауды және молықтыруды меншік иесі:

- 1) бал аралардың мекендеу ортасын, олардың көбею жағдайларын, көшу орындары мен орын ауыстыру жолдарын қорғау;
- 2) омарталарға ветеринариялық-санитариялық қызмет көрсету;

3) бал аралар орналасқан ареалдарда бал ара ұяларының онтайлы санын қамтамасыз ету;

4) бал араларын ғылыми негізделген түрде және ұтымды пайдалану;

5) бал ара ұяларын бұзып қирату мен қасақана жоюдың алдын алу жөнінде шаралар қолдану;

6) өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштар мен басқа да препараттарды қолдану кезінде бал араларын қорғау;

7) бал араларын сақтауға бағытталған қызметке жәрдемдесу арқылы жүзеге асырады.

9-бап. Бал аралардың мекендеу ортасын, олардың көбею жағдайларын, көшу орындарын және орын ауыстыру жолдарын қорғау

Бал аралар санының қысқаруына әкеп соғуы мүмкін қызметті жүзеге асыратын жеке және занды тұлғалар оларды қорғау, олардың мекендеу ортасын сақтау жөніндегі іс-шараларды, бал араларын сақтау және олардың тіршілігі үшін ерекше құнды саналатын участеклер мен өсімдіктерге қол сұқпаушылықты қамтамасыз етуге міндетті.

10-бап. Бал араларын өсімдіктерді қорғау құралдары, минералдық тыңайтқыштар және басқа да препараттар қолданылған кезде қорғау

1. Бал шырынды өсімдіктерді өндөу үшін өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштар мен басқа да препараттарды қолдану Қазақстан Республикасының зандарында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылуға тиіс.

Бал шырынды өсімдіктерді өндөу үшін қолданылатын өсімдіктерді қорғау құралдарының, минералдық тыңайтқыштар мен басқа да препараттардың тізбесін бал ара шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган бекітеді.

2. Бал шырынды өсімдіктерді өндөу үшін өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштар мен басқа да препараттарды қолданатын жеке және занды тұлғалар жұмыстардың басталуынан бес күн бұрын осы жайында өндөлетін участеклерден жеті километрге дейінгі радиуста омарталары бар омарташылары бар омарташыларға жазбаша ескертуге, қолданылатын препарат, оның уыттылығы және оқшаулау мерзімдері туралы хабарлауға міндетті.

11-бап. Орман шаруашылығы жұмыстарын жүргізу кезінде бал араларын қорғау

Тұрақты омарталар орналасқан жерден үш километрге дейінгі радиуста, ормандардың санитариялық жай-күйін және оларды молықтыру жағдайларын

жақсартатын реттерді қоспағанда, бал жинау көздері - ағаштар мен бұталарды кесуге, сондай-ақ сәмбі тал қабығын дайындауға тыйым салынады.

12-бап. Бал араларын мекендеу ортасы жағдайында қорғау

1. Бал араларының пайдалы қасиеттерін пайдалану, сондай-ақ олар мекендейтін орта жағдайында бал ара шаруашылығы өнімдерін алу жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, молықтыру және пайдалану туралы зандарына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Бал аралар мекендеген орта жағдайларында ұяларды және бал ара ұялары орналасқан басқа да жерлерді бұзып қиратуға, сондай-ақ бал ара ұяларынан бал алуға жол берілмейді.

3. Егер бал ара ұясы өзі мекендейтін орта жағдайында адамның тіршілігін қиыннатса, мұндай бал ара ұясын қөшіру мүмкін болмаған кезде, қөшіру немесе жою бал ара шаруашылығы саласындағы мамандардың қатысуымен жүргізіледі.

13-бап. Бал ара ұяларын тасымалдау (көшіру)

Бал ара ұяларын тасымалдау (көшіру) ветеринариялық-санитариялық ережелерді сақтай отырып жүзеге асырылуға тиіс. Тасымалдауды (көшіруді) жүзеге асыратын көлік құралдарын кідірту бал ара ұяларына құрып кету қауіптерін төндірмей жүргізілуге тиіс.

4-тaraу. БАЛ АРА ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ

14-бап. Бал ара шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның құзыреті

Бал ара шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган:

1) бал ара шаруашылығы саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыруды және іске асыруды;

2) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

3) алып тасталды - 2006.01.10. N 116 Заңымен.

4) берілген өкілеттіктер шегінде бал ара шаруашылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу мен бекіту;

5) алып тасталды - 2006.01.10. N 116 Заңымен.

6) алып тасталды - 2006.01.10. N 116 Заңымен.

7) алып тасталды - 2006.01.10. N 116 Заңымен.

8) бал ара шаруашылығы саласындағы халықаралық ынтымақтастықты;

9) бал араларды қорғау мен молықтыруға бағытталған ғылыми-зерттеулерді ұйымдастыруды;

10) алып тасталды

11) осы Занда, Қазақстан Республикасының өзге де зандарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Ескерту. 14-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (01.01.2005 бастап қолданысқа енгізіледі), 2006.01.10 N 116 (01.01.2006 бастап қолданысқа енгізіледі), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2023 № 223-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

14-1-бап. Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының құзыреті

Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары:

1) тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік аумағында бал ара шаруашылығының дамуын және қорғалуын бақылауды;

2) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасына сәйкес селекциялық-асыл тұқымдық жұмысты үйлестіруді және бал ара шаруашылығындағы асыл тұқымдық істерді мемлекеттік қолдауды ұйымдастыруды;

3) бал ара шаруашылығы саласында мамандарды даярлау және қайта даярлау жөніндегі қызметті үйлестіруді;

4) жергілікті мемлекеттік басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Ескерту. 14-1-баппен толықтырылды - ҚР 2006.01.10 N 116 (2006 жылғы 1 қантардан бастап қолданысқа енгізіледі), өзгеріс енгізілді - 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

15-бап. Бал аралар ауруларының алдын алу, оларды емдеу, бал ара ұяларының зиянкестеріне қарсы құресу

1. Алып тасталды - ҚР 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2. Бал аралар ауруларының алдын алу, оларды емдеу, бал ара ұяларының зиянкестеріне қарсы құресу, сондай-ақ балауыз тетіктерін өндіру Қазақстан Республикасының ветеринария туралы зандарына сәйкес жүргізіледі.

3. Бал ара шаруашылығымен айналысатын жеке және занды тұлғалар ветеринария саласындағы уәкілетті орган бекіткен аса қауіпті аурулар тізбесіне енгізілген ауруларға қарсы құресу мақсатында ветеринариялық препараттармен қамтамасыз етілуге тиіс.

Ескерту. 15-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2011.07.15 N 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

16-бап. Бал ара шаруашылығы саласындағы ветеринариялық-санитариялық сараптама

Бал ара шаруашылығының өндірілген немесе дайындалған өнімдері Қазақстан Республикасының ветеринария туралы заңдарында белгіленген тәртіппен ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізілгеннен кейін өткізууге тиіс.

17-бап. Бал ара шаруашылығы саласындағы селекциялық-асыл тұқым алу жұмысы

1. Жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды бал ара ұяларын өсіру және пайдалану жөніндегі қызметі Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Бал араларының тұқымдарын сақтау және жақсарту мақсатында жеке және заңды тұлғалар бал аралар мекендейтін ареалдарда таза тұқымды асыл тұқымды бал араларын өсірумен және өткізумен айналысатын шаруашылықтарын құра алады.

3. Шаруашылықтардың төңірегінде жеті километр радиуста қорғау участкелері белгіленеді, олардың аумағына басқа тұқымды бал аралар мен аналық бал араларды, сондай-ақ шығу тегі белгісіз бал аралар мен аналық бал араларды әкелуге тыйым салынады.

Ескерту. 17-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 27.11.2015 № 424-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

5-тaraу. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БАЛ АРА ШАРУАШЫЛЫҒЫ ТУРАЛЫ ЗАҢДАРЫН БҰЗҒАНЫ ҮШІН ЖАУАПКЕРШІЛК

18-бап. Қазақстан Республикасының бал ара шаруашылығы туралы заңдарын бұзу салдарынан келтірілген зиянды өтеу

Қазақстан Республикасының бал ара шаруашылығы туралы заңдарының бұзылу салдарынан келтірілген зиян Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен өтеледі.

19-бап. Қазақстан Республикасының бал ара шаруашылығы туралы заңдарын бұзғаны үшін жауапкершілік

Қазақстан Республикасының бал ара шаруашылығы туралы заңдарын бұзуға кінәлі тұлғалар Қазақстан Республикасының заң актілеріне сәйкес жауапты болады.

Қазақстан Республикасының
Президенті

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК